

ภิกษุกับพระวินัยบัญญัติ

ภิกษุในพระธรรมวินัย

คนส่วนใหญ่เข้าใจว่าผู้ที่ผ่านพิธีกรรมทางศาสนา โกนผม ครองผ้าเหลืองหรือผ้ากาสาพคต¹ แล้ว ก็ถือว่าเป็นภิกษุในพระธรรมวินัย แต่แท้จริงแล้วจะต้องทำความเข้าใจให้ถูกต้องเสียก่อนว่า ภิกษุคือใคร? ขั้นตอนการเข้าสู่เพศภิกษุเรียกว่าการบวช “บวช” มาจากภาษาบาลีคำว่า “บัพพชชา” หมายความว่า การงดเว้น คือการงดเว้นจากการทำชั่ว มีการไม่เบียดเบียนผู้อื่น เป็นต้น นักบวชจึงมีชื่อเรียกว่า “บรรพชิต” คือ ผู้ที่เว้นจากความไม่ดีทั้งหลาย บ้างครั้งเรียกว่า “สมณะ” ซึ่งมีความหมายว่า ผู้สงบ สงบจากกิเลสอกุศลทั้งหลาย การบวชนั้นกล่าวกันว่าเป็นการเกิดครั้งที่สอง ถือว่าเป็นการเกิดแห่งภาวะอันประเสริฐที่มักเรียกกันว่า “พระ” ซึ่งต้องหมายถึงความประพฤติตามพระธรรมวินัยที่เคร่งครัด บางครั้งเรียกว่าการประพฤติพรหมจรรย์ เป็นผู้ประพฤติพรหมจรรย์ การเข้าสู่เพศบรรพชิตนั้นทุกอย่างเป็นเรื่องที่เป็นไปในความดี ละเว้นความไม่ดีทั้งหลาย มุ่งสู่ความประเสริฐบริสุทธิ์ อันเป็นที่มาของความเป็นภิกษุ พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงด้วยความละเอียดยิ่งว่า เมื่อบวชเข้าสู่เพศบรรพชิตหรือสมณะแล้วยังมีชื่อว่า “ภิกษุ” คำว่า “ภิกษุ” หรือ “ภิกษุ” หมายถึง ผู้ขอ หรือ ผู้มีปกติขอ ขอด้วยความรู้คุณ เพราะธรรมดาผู้ที่บวชในพระพุทธศาสนาเป็นผู้ที่สละอาการบ้านเรือน สละวงศ์ญาติ สละทรัพย์สมบัติ มุ่งศึกษาพระธรรมอบรมเจริญปัญญาขัดเกลากิเลสของตนเองเป็นสำคัญ ดังนั้นจึงต้องเลี้ยงชีพโดยการเป็นผู้ขอจากผู้อื่น ไม่ใช่เลี้ยงตนและดำรงชีพเลี้ยงชาวบ้าน การขอก็เพื่อการให้มีชีวิตอยู่เพื่อมุ่งดับกิเลสเท่านั้น มิใช่ขอเพื่อการสะสมหรือเพื่อประโยชน์อื่นใด ภิกษุจึงหมายถึงผู้เลี้ยงชีพโดยการขอเป็นปกติดังนี้² และพระพุทธองค์ทรงเน้นอีกด้วยว่า การเพียงแต่เป็นผู้ขอ นั้นไม่อาจถือได้ว่าเป็นภิกษุได้ เนื่องจากมีผู้บวชในลัทธิอื่นก็ประพฤติปฏิบัติด้วยการ

¹ มาจากภาษาบาลีว่า กาสาวุตถิ แปลว่า ผ้าที่ข้อมด้วยน้ำฝาด เป็นผ้าถุงผ้าห่มสำหรับบรรพชิต ซึ่งเป็นเครื่องหมายของเพศที่สูงกว่าเพศฤๅษี อันเป็นธงชัยของพระอรหันต์

² พระสุตตันตปิฎก มัชฌิมนิคาय มูลปณณาสก ภาคว. ๑ เล่ม ๑ หน้า ๓๕

ขอเหมือนกัน โดยทรงแสดงว่า “บุคคลหาชื่อว่าเป็นภิกษุเพียงด้วยการขอคนอื่นไม่ บุคคลสมาทาน
ธรรมเป็นพินัย หาชื่อว่าเป็นภิกษุได้ไม่ ผู้ใดในโลกนี้จะบุญและบาปเสียแล้ว ประพฤติพรหมจรรย์ด้วย
การพิจารณา ผู้นั้นแลชื่อว่าเป็น ภิกษุ.”³ ธรรมเป็นพินัยที่ทรงแสดงนั้น คือความประพฤติปฏิบัติที่เป็น
อันตรายต่อความดีทั้งปวง มีพระวินัยบัญญัติห้ามไว้เป็นต้น และที่จะชื่อว่าภิกษุก็ต้องเป็นผู้แสวงหาการ
ประพฤติพรหมจรรย์จากการอบรมศึกษาพิจารณาพระธรรมวินัยของพระพุทธองค์

“ภิกษุในพระธรรมวินัย” จึงหมายถึง ผู้ที่มีศรัทธาและมีความจริงใจที่จะอบรมเจริญปัญญา ใน
เพศบรรพชิต เพื่อละกิเลส เพื่อให้ถึงความสงบจากกิเลส เมื่อบวชแล้วก็ต้องปฏิญาณตนว่า จะประพฤติปฏิบัติ
พรหมจรรย์ตามคำสอน ซึ่งเป็นเรื่องของการขัดเกลากิเลสทั้งสิ้น ภิกษุจึงมีพระธรรมวินัยเป็นสิกขาหรือเป็น
ข้ออบรมและประพฤติปฏิบัติตาม จึงเป็นภิกษุในพระธรรมวินัยอย่างแท้จริง ไม่ประพฤตินอกพระวินัย
เด็ดขาด ทรงแสดงไว้ว่า ภิกษุเป็นผู้มีปกติอยู่ด้วยความเต็มใจ คือ ทำเนื่อง ๆ ทำไม่หยุด มีความประพฤติ
ไม่ย่อหย่อน ไม่ปลงล้มเหลว ไม่ทอดธุระ ไม่ประมาทในกุศลธรรม คือ ความพอใจ ความพยายาม ความ
หมั่น ความเป็นผู้มีความหมั่น ความไม่ถอยหลัง ในสติ สัมปชัญญะ เพียรให้กิเลสร้อนทั่ว ความเพียร
ชอบ ความตั้งใจ ความประกอบเนื่อง ๆ ใดในกุศลธรรม⁴ ภิกษุในพระธรรมวินัยเปรียบดังสมณสากยบุตร
กล่าวคือเกิดเป็นบุตรจากพระอุระของพระพุทธองค์ ภิกษุจึงเป็นเพศที่สูงยิ่ง ผู้ที่จะบวชเป็นภิกษุ ย่อมเป็นผู้
ที่เห็นโทษภัยของอกุศล เห็นโทษภัยของสังสารวัฏซึ่งเต็มไปด้วยทุกข์ เห็นโทษภัยของการอยู่ครองเรือน
ว่าเป็นที่หลังไหลมาของอกุศลประการต่าง ๆ มากมาย ทั้งต้องเป็นผู้ที่เข้าใจพระธรรมอันเนื่องมาจากได้ฟัง
คำสอนที่พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง แล้วตระหนักว่ากิเลสเป็นสิ่งที่ละยากในเพศคฤหัสถ์ จึงมี
อริยาสัยที่จะละสิ่งที่เคยติดข้อง สละอาคารบ้านเรือน สละวงศ์ญาติญาติ สละทรัพย์สมบัติ สละความเป็น
คฤหัสถ์ทุกอย่าง มุ่งสู่เพศที่สูงยิ่ง เข้าใกล้ความสงบจากกิเลส เมื่อบวชแล้ว ก็มีความจริงใจที่จะศึกษาพระ

³ พระสุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย สคาถวรรค ภาค ๑ เล่ม ๒ หน้าที่ ๒๖๓

⁴ พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย จูฬนิเทศ เล่ม ๖ หน้าที่ ๑๒๓

ธรรมวินัย น้อมประพฤติกปฏิบัติ จัดเถลาคิลเลศของตนเองให้ยิ่ง ๆ ขึ้นไป ภิกษุทุกรูปทุกยุคทุกสมัย ตั้งแต่สมัยพุทธกาลจนถึงสมัยนี้ ต้องศึกษาพระธรรมและน้อมประพฤติดำเนินตามพระวินัยที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงบัญญัติไว้เท่านั้น จึงจะเรียกว่า ภิกษุในพระธรรมวินัย

ความสำคัญของพระวินัยบัญญัติ

ความเป็นบรรพชิตรักษายากมาก ต้องเป็นผู้มีอัธยาศัยที่น้อมไปจริง ๆ เพราะเป็นเพศที่สละทุกอย่าง สละทั้งหมดซึ่งความเป็นเพศคฤหัสถ์ที่ครองเรือน ทรัพย์สินเงินทอง ชีวิตความเป็นอยู่ที่สุขสบาย ความคิดข้องอยู่ในกามคุณ ๕ ไม่ยุ่งเกี่ยวกับชีวิตของคฤหัสถ์อีก ดังนั้น ชีวิตของเพศบรรพชิตจึงแตกต่างไปจากเพศฆราวาสอย่างสิ้นเชิง หากผู้ที่บวชไม่มีอุปนิสัยและอัธยาศัยที่เด็ดเดี่ยวเข้มแข็งในการละจริง ๆ แล้ว ย่อมไม่อาจรักษาและประพฤติกปฏิบัติตนให้มั่นคงในพระธรรมวินัยได้ เมื่อผู้ใดบวชเข้ามาเป็นภิกษุแล้วย่อมต้องอาศัยการเลี้ยงดูจากชาวบ้านที่มีความศรัทธาถวายปัจจัยต่าง ๆ เพื่อเกื้อกูลให้ภิกษุดำรงชีพอยู่เพื่อประโยชน์ในการจัดเถลาคิลเลศ เป็นโอกาสอย่างยิ่งในการศึกษาหาความรู้ในพระธรรมคำสอนของพระพุทธองค์เพื่อหนทางแห่งการหลุดพ้นจากทุกข์ ดังนั้น เพื่อให้ชีวิตของภิกษุเป็นเพศที่บริสุทธิ์ สมควรแก่การประพฤติกปฏิบัติเพื่อการจัดเถลาคิลเลศอย่างยิ่งดุจสังข์ขัด พระพุทธองค์จึงทรงบัญญัติพระวินัยเป็นหลักของภิกษุทั้งหลายให้ประพฤติกปฏิบัติตาม ซึ่งคำว่า “วินัย” ในพระพุทธศาสนา หมายถึง เครื่องก้ำจัด ก้ำจัดอย่างวิเศษ จัดเถลาอย่างวิเศษ โดยมุ่งถึงการก้ำจัด จัดเถลาสภาพธรรมที่ไม่ดี ที่เป็นอกุศลธรรมและกิลเลศทั้งหลาย สภาพธรรมใดที่ก้ำจัดเสียซึ่งความไม่ดี ชื่อว่า วินัย และการที่พระพุทธองค์ทรงบัญญัติพระวินัยไว้นั้น ได้ทรงแสดงประโยชน์ของเหตุนี้ไว้ด้วย ๑๐ ประการ⁵ กล่าวคือ

๑. เพื่อความเรียบร้อยดีงามแห่งคณะสงฆ์

๒. เพื่อความผาสุกแห่งคณะสงฆ์

---

⁵ พระวินัยปิฎก มหาวีถังค์ เล่ม ๑ ภาค ๒ หน้า ๘

๓. เพื่อชมหรือกำราบภิกษุผู้เกียติ

๔. ให้เกิดความเป็นอยู่อย่างผาสุกแก่ภิกษุผู้ประพฤติดี

๕. เพื่อระงับกุศลหรือสิ่งที่ไม่ดีที่เกิดขึ้นแล้ว

๖. ป้องกันมิให้อกุศลจะเกิดขึ้นต่อไป

๗. เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส

๘. เพื่อชุมชนที่เลื่อมใสแล้วให้เลื่อมใสยิ่งขึ้น

๙. เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม

๑๐. เพื่ออนุเคราะห์วินัยให้มีความมั่นคงยิ่งขึ้น

ที่ทรงบัญญัติพระวินัยนั้นพระพุทธองค์ทรงมุ่งถึงประโยชน์แห่งภิกษุสงฆ์และพุทธบริษัททั้งหมด และเพื่อดำรงพระสัทธรรมไว้เป็นสำคัญ ดังนั้น พระวินัยจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ดังที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า **“พระวินัยเป็นดุจดังรากแก้วของพระศาสนา”** หากข้อปฏิบัติทั้งปวงไม่เป็นไปเพื่อการขัดเกลาตามพระวินัยแล้ว พระธรรมทั้งหมดก็ไร้ประโยชน์ เพราะจะเป็นไปเพื่อมานะ ความสำคัญตน เพื่อการอวด และที่สำคัญคือลาภสักการะ ด้วยเหตุนี้พระศาสนาจะดำรงมั่นคงอยู่ได้เมื่อเป็นไปด้วยการ “ละ” ด้วยการ “ขัดเกลา” พระพุทธศาสนาจะยั่งยืนด้วยมีพระวินัยเป็นรากแก้ว ก็เพราะเหตุว่าเป็นเครื่องขัดเกลายัง พระผู้มีพระภาคยังทรงแสดงไว้ด้วยว่า **“เมื่อพระวินัยของพระสุตตยังประดิษฐานอยู่ในโลก อันเป็นไปเพื่อเกื้อกูลแก่คนมาก เพื่อความสุขแก่คนมาก เพื่ออนุเคราะห์โลก เป็นความเจริญ เป็นผลดี เป็นความสุขแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย”**⁶ นั้นแสดงให้เห็นถึงคุณค่าที่แท้จริงของพระวินัย ทั้งนี้ พระวินัยที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้เป็นสิกขาบทต่าง ๆ นั้น มีทั้งข้อห้าม ไม่ให้ภิกษุประพฤติกว้างละเมิด และปรับโทษแก่ผู้ล่วงละเมิด

⁶ พระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย จตุกนิบาต เล่ม ๒ หน้า ๓๘๐

ไว้หนักบ้าง เบาบ้าง ตามโทษานุโทษที่ได้กระทำลงไป เรียกว่า พุทธบัญญัติ นอกจากนั้นยังมีเรื่อง ขนบธรรมเนียมที่ดีงาม อันภิกษุควรประพฤติ เรียกว่า อภิสมจาร ซึ่งมีรายละเอียดปลีกย่อยที่ทำให้ภิกษุผู้ ประพฤติตามมีวัตรปฏิบัติที่งดงาม เป็นที่เคารพเลื่อมใสแก่ผู้มีศรัทธาทั่วไป

พระวินัยบัญญัติและอาบัติ

พระวินัยอันเป็นสิกขาบทที่พระพุทธองค์ทรงบัญญัติและปรับโทษไว้มี ๒๒๗ ข้อ^๗ ด้วยกัน ทุก สิกขาบทเป็นเรื่องของการขัดเกลากิเลสและอกุศลที่เป็นไปทางกายและทางวาจา กล่าวหาว่า ภิกษุใดประพฤติ ปฏิบัติตามพระวินัยได้ทุกประการแล้ว ย่อมมีกิริยาไม่ต่างไปจากพระอรหันต์เลยทีเดียว เพราะพระวินัย บัญญัติเป็นการขัดเกลาย่างยิ่งดุจสังข์ขัดที่สะอาดหมดจดบริสุทธิ พระวินัยเริ่มขัดเกลากิเลสตั้งแต่อย่าง หยาบไปจนกระทั่งกิเลสอย่างละเอียดในชีวิตประจำวันของภิกษุ ทรงบัญญัติสิกขาบทหนักคือปาราชิก ๔ อันได้แก่ การไม่เสพเมถุน ๑ การไม่ถือเอาของที่เจ้าของไม่ได้ให้ราคา ๕ มาสก^๘ ขึ้นไป ๑ การไม่ฆ่ามนุษย์ ๑ และการไม่อวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตน ๑ เป็นพระวินัยบัญญัติภิกษุต้องพึงระมัดระวังมากที่สุด เนื่องจากมีโทษหนักที่สุด สิกขาบทในลำดับต่อมาเรียกว่าสังฆาทิเสส ๑๓ ข้อ เป็นข้อห้ามเกี่ยวกับเรื่อง กามารมณ์และการยุ่งเกี่ยวกับหญิง ข้อห้ามเกี่ยวกับที่อยู่สนาสนะอันไม่เหมาะสม และข้อห้ามเรื่องการทำให้ หมู่สงฆ์แตกแยกกัน สิกขาบทถัดมาเรียกว่าอนิยต ๒ ข้อ เป็นเรื่องการห้ามอยู่กับหญิงสองต่อสอง สิกขาบท ข้อนิสสัคคียปาจิตติย ๓๐ ข้อ เป็นข้อปฏิบัติเกี่ยวกับจิวรเครื่องนุ่งห่ม ข้อห้ามรับและยินดีในเงินและทอง ห้ามการซื้อขายแลกเปลี่ยนสิ่งของต่าง ๆ และข้อปฏิบัติเกี่ยวกับบาตรบริวาร เป็นต้น สิกขาบทต่อมาเรียกว่า

---

^๗ สรุปพระวินัยแต่ละข้อในภาคผนวก

^๘ ในพระวินัยปิฎก อทินนาทานสิกขาบท ทรงปรับอาบัติปาราชิก แก่พระภิกษุที่ขโมยสิ่งของมูลค่า ตั้งแต่ ๕ มาสกขึ้นไป ซึ่งคำว่า ๕ มาสกในยุคนั้น มีมูลค่าเท่าไร? ก็เป็นปัญหาของพระวินัยธร ที่ยากจะวินิจฉัยว่าเป็นเงินกี่บาทในยุคนี้อย่างไร ในอรรถกถาและฎีกา ท่านก็มีหลักเทียบดังนี้ มูลค่าทองคำ น้ำหนักเท่ากับ ๒๐ เมล็ดข้าวเปลือก หรือประมาณ ๐.๕๖ กรัม (ทองคำกรัมละ ๑,๓๕๗ บาท ณ วันที่ ๒๔ ตค ๕๙) ตีเป็นเงิน ๗๕๕.๕๒ บาท ซึ่งมูลค่าของทองคำในแต่ละยุคย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามราคาตลาดที่เขาซื้อขายกัน ณ ปัจจุบัน การตีเป็นเงินจำนวนดังกล่าวถือว่ามีค่าเท่ากับ ๕ มาสก การตีความดังกล่าวนี้อาศัยหลักของอรรถกถาและฎีกา ที่ท่านสืบทอดพระวินัยมาตั้งแต่สมัยครั้งพุทธกาล

ปาจิตติย ๘๒ ข้อ เป็นเรื่องการพูดจาที่เหมาะสม การใช้ชีวิตความเป็นอยู่ด้วยความสำรวมระวัง การบริโภคที่ไม่มากเกินไป ไม่สะสม ความประพฤติต่อพืชและสัตว์ที่ถูกต้อง และข้อปฏิบัติต่อกิษุด้วยกันไม่ให้ทะเลาะเบาะแว้งให้เดือดร้อน เป็นต้น สิกขาบทข้อปาฏิเทสนียะ ๔ ข้อ เป็นเรื่องความเหมาะสมของของเจ้าของฉัน สิกขาบทข้อเสจิยวัตร ๑๕ ข้อ เป็นเรื่องการขัดเกลามารยาทของชีวิติกษุในทุกด้าน และสิกขาบทข้ออิกรณสมณะ ๓ ข้อ เป็นเรื่องการจัดการข้อขัดแย้งในระหว่างสงฆ์ด้วยกัน ส่วนพระวินัยในเรื่องขนบธรรมเนียมของกิษุซึ่งเป็นอกิสมจารนั้น เป็นวัตรปฏิบัติอันดีงามที่กิษุพึงกระทำในกิจต่าง ๆ เช่น ข้อปฏิบัติในการบิณฑบาต ข้อปฏิบัติต่ออุปัชฌาจารย์ ข้อปฏิบัติของกิษุผู้เป็นเจ้าอาวาส หรือข้อปฏิบัติต่อกิษุผู้มาเยือน เป็นต้น

การละเมิดข้อพระวินัยที่พระพุทธองค์ทรงบัญญัติข้างต้นไว้ เรียกว่า **อาบัติ** ซึ่งตามพระบาลีหมายถึง ตกไป คือการตกไปจากความดี จากการประพฤติดังพระวินัยที่ทรงบัญญัติไว้แล้ว กิษุที่ก้าวล่วงพระวินัยบัญญัติ ต้องมีโทษตามสมควรแก่พระบัญญัติ โดยเริ่มจากโทษหนักไปจนโทษเบา ตั้งแต่อาบัติปาราชิก ๔ ข้อ ซึ่งเป็นอาบัติหนัก หรือ คุรุกาบัติ คำว่า “ปาราชิก” คือ ผู้พ่ายแพ้ เมื่อกิษุต้องอาบัตินี้แล้วย่อมพ่ายแพ้จากการที่จะดำรงความเป็นสมณะเพศ โทษของปาราชิกคือขาดจากความเป็นกิษุในทันที สำหรับอาบัติหนักอีกข้อหนึ่ง คือ อาบัติสังฆาติเสสมิจำนวน ๑๓ ข้อ แต่อาบัตินี้เมื่อกิษุต้องเข้าแล้วยังเป็นสิ่งที่พอแก้ไขได้ แต่ต้องอาศัยคณะสงฆ์ในการประพฤติวัตร การอยู่กรรม ที่มีปรีวาสเป็นต้น⁹ ส่วนอาบัติที่มีโทษลดลงมา เรียกว่า ลหุกาบัติ ได้แก่ ถุลลัจฉัย ปาจิตติย ปาฏิเทสนียะ ทุกกฎ และทุพภาสิต ซึ่งเป็นอาบัติที่เกิดจากความประพฤติต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันที่ไม่ถูกต้อง หยาบกระด้าง ตกไปจากความดี และไม่เหมาะสมแก่เพศบรรชิต กิษุผู้ต้องอาบัตินั้นต้องประจันตนต่อหน้ากิษุด้วยกันแล้วจึงจะพ้นโทษนั้นได้

⁹ “ปรีวาส” หมายถึง “การอยู่ใช้” หรือ “การอยู่รอบ” หรือเรียกสามัญว่า “การอยู่กรรม”(วุฏฐานวิธี) คือ อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ของการลงโทษให้ครบกระบวนการ สิ้นสุดกรรมวิธีทุกขั้นตอนของการอยู่ปรีวาสกรรม ทั้งนี้เพื่อให้ผู้อยู่ใช้กรรมหรือความคิดที่ได้ล่วงละเมิดพระวินัยต้องอาบัติ “สังฆาติเสส” ซึ่งอาจจะล่วงละเมิดโดยความตั้งใจหรือไม่ได้ตั้งใจ หรืออาจล่วงละเมิดโดยรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ตาม ให้พ้นมลทิน หมจคคบริสุทธฺิไม่มีเหลือเครื่องเศร้าหมองอันจะเป็นอุปสรรคในการประพฤติปฏิบัติบำเพ็ญในทางจิตของพระกิษุ

แต่ก็มีบางลักษณะที่ต้องสละวัตถุสิ่งของนั้นก่อนจึงจะแสดงอาบัตินั้นได้ เช่น กรณีภิกษุรับเงินและทองคำ ต้องสละเงินทองนั้นก่อน จึงจะแสดงอาบัติและพ้นจากโทษนั้นได้ เป็นต้น ส่วนเรื่องของอภิสมจารซึ่งเป็น ข้อวัตรปฏิบัติอันดีงามในกิจต่าง ๆ นั้น หากภิกษุบกพร่องในข้อปฏิบัติเหล่านี้ ก็ถือเป็นความผิดเล็กน้อย ต้อง อาบัติทุกกฏ เป็นต้น

อาบัติทุกข้อดังที่กล่าวมามีความสำคัญเนื่องจากการขัดเกลาจิตใจทั้งสิ้น แม้อาบัติบางข้อจะ เล็กน้อย เนื่องจากอาจจะเกิดจากความไม่สำรวมระวัง ความมั่งง่าย ความสะเพร่าและพลั้งเผลอ พระพุทธ องค์จึงทรงบัญญัติให้มีโอกาสได้แก้ไขกลับตัว ภิกษุจึงสามารถปลงอาบัติให้พ้นจากโทษนั้น ๆ ได้ แต่การ ปลงอาบัติ คือ การให้กระทำคืน นอกจากเป็นการแก้ไขให้ถูกต้องโดยการประกาศความผิดที่ตนได้ทำไป แล้ว ภิกษุต้องสำรวมระวังไม่กระทำความผิดเช่นนั้นอีกต่อไป ดังนั้น ภิกษุที่ทำผิดพระวินัยแล้วปลงอาบัติ แต่กลับมาทำผิดอีกเป็นอาจิณ ข่อมไม่ใช่ว่าการแก้ไขให้ถูกต้อง ไม่ได้สำนึกในความผิด จึงไม่อาจทำให้พ้น โทษไปได้ ทั้งนี้แม้ตามกฎหมายพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งใช้ในการปกครองสงฆ์ ในหมวด นิคกรรมและการสละสมณเพศ มาตรา ๒๗ ได้บัญญัติไว้ชัดเจนว่า ภิกษุรูปใดประพฤติล่วงละเมิดพระ ธรรมวินัยเป็นอาจิณ ให้ภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศ และต้องสึกภายในสามวัน แสดงให้เห็นความสำคัญของการ ละเมิดพระวินัยไม่ว่าจะเป็นอาบัตินักหรือเบาก็ตาม

ภิกษุผู้สละผู้ละเมิดพระวินัยนั้น ท่านเรียกว่า “อลัชชี” ซึ่งหมายถึง ผู้ไม่มีความละอาย มีเจตนาล่วง ละเมิดพระวินัย และปกปิดอาบัติตน นำแต่โทษมาสู่ตนโดยส่วนเดียว อาบัติทุกข้อล้วนมีแต่โทษทั้งสิ้น เพราะเป็นการกระทำที่ไม่ดี ไม่ได้น้อมประพฤติดำเนินพระดำรัสที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ เป็นการ กระทำที่แย้งต่อกุศลธรรม เป็นการกระทำที่พลาดเพราะทำให้ไม่สามารถย่างขึ้นสู่ข้อปฏิบัติที่ให้ถึงการรู้แจ้ง อริยสัจธรรมได้ หากได้อุปสมบทเป็นภิกษุแล้วเป็นผู้ไม่ดำรงอยู่ในพระธรรมวินัย กล่าวได้ว่าเป็นผู้ทรยศ ต่อพระรัตนตรัย เพราะได้ปฎิญาณตนว่าจะเป็นภิกษุ แต่ไม่ได้ศึกษาพระธรรมวินัย ไม่ได้ขัดเกลาจิตใจของตนอย่างที่ได้ปฎิญาณไว้ กลับเที่ยวย่ำยีพระธรรมวินัย ท่านจึงเรียกว่าบุคคลเหล่านี้เป็นผู้ไม่ละอายอย่างยิ่ง

ทำลายคำสอนของพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า เมื่อไม่ได้กระทำกันในอาบัติที่ตนเองล่วงละเมิดไปตามพระวินัยแล้ว ถ้ามรณภาพไปในขณะที่ยังมีอาบัติติดตัวอยู่ ก็เป็นผู้มีอบายภูมิเป็นที่ไปในเบื้องหน้า กล่าวคือชาติถัดไปจะไปเกิดในอบายภูมิเท่านั้น

พระวินัยบัญญัติทั้งหมด พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบัญญัติเพื่อประโยชน์แก่ภิกษุโดยประการทั้งปวง ทรงชี้ในสิ่งที่เป็นโทษไม่เหมาะไม่ควร และสิ่งใดเป็นสิ่งที่ควรน้อมประพฤติดังที่ทรงอนุญาต เพื่อขัดเกลากิเลสของตนเองเป็นสำคัญ เพราะเพศบรรพชิตเป็นเพศที่จะต้องขัดเกลากิเลสเป็นอย่างยิ่ง ถ้าย่อหย่อน ไม่สำรวจตามสิกขาบทที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ ต้องอาบัติประการต่าง ๆ ย่อมทำให้ตกไปจากคุณความดี ตกไปจากการรู้แจ้งอริยสัจธรรม และตกจากสุคติภูมิไปสู่อบายภูมิในที่สุดดังที่กล่าวมา ดังนั้น ชาวพุทธต้องเป็นผู้ที่มีเหตุผลและประเมินตนเองอย่างตรงไปตรงมา ทำให้ทราบว่าเพศบรรชิตนั้นเหมาะสมกับอริยาศัยของตนจริง ๆ หรือไม่ ซึ่งความจริงแล้วการอบรมเจริญปัญญาสามารถกระทำได้ไม่ว่าจะเป็นเพศใด แม้จะไม่ได้สละอาคารบ้านเรือนอุปสมบทเป็นภิกษุก็สามารถอบรมเจริญปัญญาได้ การสะสมความดีในเพศคฤหัสถ์กระทำได้เสมอ การที่บวชเข้ามาเป็นภิกษุแล้วไม่มีอริยาศัยที่จะประพฤติดุปฏิบัติตามพระวินัยย่อมนำมาซึ่งโทษภัยที่ร้ายแรงที่สุด

ต้นเหตุสำคัญอันนำมาสู่การอาบัติ

ในยุคสมัยที่ผ่านมา ชาวพุทธส่วนใหญ่สนับสนุนการบวช ด้วยเหตุผลของก่านิยมตามประเพณีที่สืบทอดกันมา ชายไทยอายุครบ ๒๐ ปี ต้องบวชทดแทนพระคุณบิดามารดา ก่อนแต่งงานมีเหย้ามีเรือนก็ต้องบวชก่อน เมื่อมีญาติพี่น้องถึงแก่ความตายก็นิยมบวชเพื่ออุทิศส่วนกุศล หรือแม้แต่บวชตามโฆษณาเชิญชวนของสื่อต่าง ๆ ๕ วัน ๑๐ วัน เป็นต้น มีเป็นส่วนน้อยที่บวชด้วยมีอริยาศัยที่จะขัดเกลากิเลสและศึกษาพระธรรมวินัยอย่างจริงจัง¹⁰ มีงานวิจัยที่ทำการสำรวจสอบถามผู้ที่บวชเป็นภิกษุแล้วพบความจริงว่า ผู้ตัดสินใจ

¹⁰ รายงานวิจัย เรื่อง พฤติกรรมการบวชของคนไทย โดย รศ. ดร. จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์, คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน กรุงเทพฯ, มีนาคม ๒๕๓๘ หน้า ๒๔

บวชได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายนอกจากบุคคลอื่น เช่น บิดามารดา เพื่อนฝูง และจากอิทธิพลของสื่อสารมวลชนถึง ๘๐ เปอร์เซ็นต์ มีเพียง ๒๐ เปอร์เซ็นต์ เท่านั้นที่ตัดสินใจบวชด้วยตัวเอง¹¹ ส่วนผู้ที่ตัดสินใจบวชด้วยตนเองนั้น ด้วยเหตุผลเรื่องของความทุกข์ที่ไม่สมหวังในชีวิต จากความเจ็บป่วย และด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจมีถึง ๘๐ เปอร์เซ็นต์ ส่วนที่มีความสนใจในพระศาสนามาตั้งแต่แรกเพียง ๕ เปอร์เซ็นต์¹² และมีไม่น้อยที่มาบวชด้วยเหตุผลอื่น ๆ มีเหตุผลบางกรณีที่ผู้เข้ามาบวชตัดสินใจอันเป็นอันตรายต่อพระพุทธศาสนาอย่างยิ่ง เช่น ในสมัยก่อนบวชหนีราชการ บวชหนีการเกณฑ์ทหาร บวชเพื่อหนีคดี บวชหนีหนี้ บวชเพราะไม่มีงานทำ บวชเพราะยากจน บวชเพราะหวังลาภสักการะ¹³ ผู้ที่บวชเข้ามาในพระพุทธศาสนาเหล่านี้ต่างไม่มีอริยาสัยที่จะขัดเกลาจิตใจอย่างมั่นคงจริง ๆ ในขณะที่พระอุปัชฌาย์อาจารย์ก็ได้เคร่งครัดในการพิจารณาให้บุคคลที่เหมาะสมเท่านั้นบวชเข้ามาเป็นภิกษุในพระพุทธศาสนา ไม่สอบถามเหตุผลที่ต้องการบวช ไม่มีการตรวจสอบประวัติว่าเคยกระทำความผิดใดมาก่อนหรือไม่ เช่น เป็นนักเลง อันธพาล โจรผู้ร้าย หรือเคยทำความผิดใดมาก่อนหรือไม่ บางครั้งก็ยังอนุญาตให้ผู้พิจารณาบวชได้ซึ่งผิดต่อพระวินัยบัญญัติ ที่ไม่อาจบวชให้ได้ และเมื่อให้บวชเข้ามาเป็นภิกษุแล้วก็ไม่ได้กำกับดูแลให้ประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัยให้เคร่งครัด จากงานวิจัยพบว่าพระอุปัชฌาย์ไม่ดูแลเอาใจใส่ภิกษุบวชใหม่ถึง ๘๐ เปอร์เซ็นต์ ส่วนที่เหลือพระอุปัชฌาย์มีอายุมากดูแลสั่งสอนไม่ไหว¹⁴ และมีพระอุปัชฌาย์ไม่น้อยที่มัวเมาในลาภสักการะจากชาวบ้านใช้เวลาไปในเรื่องอื่น ๆ ไม่มีเวลาสั่งสอนพระลูกวัด บางรูปไม่มีความรู้พระธรรมที่ลึกซึ้ง สอนได้เพียงให้ทำวัตรสวดมนต์และทำพิธีกรรมต่าง บางรูปไม่สนับสนุนให้มีการศึกษาหาความรู้ในพระธรรม¹⁵ จึงทำให้มีภิกษุจำนวนไม่น้อยไม่สนใจและใส่ใจในพระวินัยบัญญัติ แต่ยังคงมีพฤติกรรม

---

¹¹ อ้างแล้ว หน้า ๕๐

¹² อ้างแล้ว หน้า ๕๒

¹³ อ้างแล้ว หน้า ๒๔ บางครั้งกล่าวว่า “บวชใช้หนี้ บวชหนีตำรวจ บวชสวดมาลัย บวชไกลกังวล บวชเป็นเจ้าพ่อ บวชต่อข้าวเย็น บวชเล่นล้อตเตอร์”

¹⁴ อ้างแล้ว หน้า ๖๔

¹⁵ อ้างแล้ว หน้า ๗๐

เหมือนคฤหัสถ์ทุกประการ เช่น แสวงหาและสะสมทรัพย์สินเงินทอง ลาภสักการะ ทำธุรกิจค้าขาย ใช้ชีวิต สะดวกสบาย ไปท่องเที่ยว เดินตามห้างสรรพสินค้า ดูหนัง ฟังเพลง เล่นเกม ดูฟุตบอล เป็นต้น นั่นไม่ใช่วิถีของผู้ที่มีอริยาศัยที่จะเป็นบรรพชิตที่แท้จริง แต่เป็นการกระทำละเมิดพระวินัยหลายข้อทั้งหนักและเบา ในขณะที่คฤหัสถ์ส่วนใหญ่ไม่มีความรู้เรื่องพระวินัยบัญญัติ จึงไม่สนใจ หรือบางครั้งกลับสนับสนุนให้มีการกระทำละเมิด เช่น ให้เงินให้ทองภิกษุจนจนทำให้เข้าใจไปว่าเป็นเรื่องที่ถูกต้อง เป็นประเพณีกระทำผิดที่ทำต่อ ๆ กันมา ไม่รู้เลยว่าทำให้ภิกษุเหล่านั้นผิดพระวินัย เหมือนปลักให้ท่านต้องตกนรกไปตาม ๆ กัน นอกจากนั้นยังเป็นการสนับสนุนให้เกิดโทษและเป็นการทำลายพระศาสนาโดยไม่รู้ตัวอีกด้วย

โทษของการละเมิดพระวินัยบัญญัติ

พระพุทธองค์ทรงตรัสเตือนภิกษุผู้ทุศีลไว้โดยเอนกปริยาย โดยทรงแสดงไว้ว่า สาวกของตถาคตที่อยู่เสนาสนะอันสงัด เมื่อมีพวกพราหมณ์และคฤหบดี ชาวนิคมและชาวชนบทพากันเข้าไปหา แต่สาวกนั้นมีความปรารถนารวมกันถึงความวุ่นวาย เวียนมาเพื่อความเป็นผู้มักมาก กล่าวคือ ไม่ประพฤติพรหมจรรย์ตามพระธรรมวินัย เช่นนี้ ทำให้เกิดกุศลกรรมอันลามก เสร้าหมอง เป็นเหตุเกิดในภพใหม่ มีความกระวนกระวาย มีทุกข์เป็นวิบากเป็นที่ตั้งแห่งชาติ ชรามรณะต่อไป ได้มาสาวกนั้นเสียแล้ว¹⁶ ที่ทรงแสดงไว้นั้นจึงเป็นการยืนยันชัดเจนว่าสาวกนั้นตายจากความเป็นผู้ประพฤติพรหมจรรย์เสียแล้ว นอกจากนั้นยังทรงแสดงว่า ภิกษุที่ไม่มีฉันทะในการปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอบรมเจริญปัญญา แม้ภิกษุเหล่านี้จะเดินตามหมู่ภิกษุแล้วประกาศว่าตนเป็นภิกษุ ตนเป็นภิกษูกี่ตาม แต่ภิกษุนั้นก็ได้แต่เดินตามหมู่ภิกษุ หาใช่ภิกษุในธรรมวินัยนี้เปรียบเสมือนลาเดินตามฝูงโค แม้จะร้องว่าข้าเป็นโค ข้าเป็นโค แต่สีของมันก็ไม่เหมือนโค เสียงก็ไม่เหมือนรอยเท้าก็ไม่เหมือน มันได้แต่เดินตามแล้วร้องไปเท่านั้น¹⁷ ทรงแสดงย้าให้เห็นความประพฤติของผู้ใดที่ไม่เป็นไปตามพระธรรมวินัย แม้จะอ้างตนเองว่าเป็นภิกษุ ผู้นั้นก็ไม่ใช่ภิกษุเลย ทรงอุปมาอุปไมยภิกษุบวชใหม่

¹⁶ พระสูตรตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย อุปปัชฌาสก เล่ม ๓ ภาค ๒ หน้า ๒๓

¹⁷ พระสูตรตันตปิฎก อังคุตรนิกาย ดิกนิบาต เล่ม ๑ ภาค ๓ หน้า ๔๔๘

บวชมาได้เวลาหนึ่งแล้ว หรือบวชนาน แต่เป็นผู้ที่ศีลมีธรรมอันแล้ว ก็ไม่ต่างไปจากผ้าเปลือกไม้ แม้ไหมก็สี
ทรม สัมผัสหยาบ และราคาถูก แม้กลางใหม่กลางเก่าก็สีทรม สัมผัสหยาบ และราคาถูก แม้เก่าแล้วก็สี
ทรม สัมผัสหยาบ และราคาถูก ผ้าเปลือกไม้ที่คร่ำคร่าแล้วเขาก็ทำผ้าเช็ดหม้อข้าวบ้าง ทิ้งเสียที่กองขยะบ้าง
ทรงแสดงว่าไม่ควรคบหาสมาคมกับภิกษุพวกนั้น การให้จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ คิลาปัจฉัยแก่ภิกษุเหล่านี้
เพราะไม่มีผลานิสงส์มากนัก¹⁸

นอกจากการติเตียนของพระผู้มีพระภาคข้างต้นแล้ว การละเมิดพระวินัยย่อมก่อให้เกิดโทษแก่
ภิกษุเองโดยตรง และพระพุทธองค์ทรงแสดงอุปมาอุปมัยให้เห็นถึงโทษที่ร้ายแรงของการไม่ประพฤติ
ปฏิบัติตามพระวินัยไว้ว่า

“ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราจะขอบอกเธอทั้งหลาย จะขอเตือนเธอทั้งหลาย การที่บุคคลผู้ศีล มีธรรม
ลามก มีความประพฤติสกปรก น่ารังเกียจ ปกปิดกรรมชั่ว มิใช่สมณะ แต่ปฏิญาณว่าเป็นสมณะ มิใช่ผู้
ประพฤติพรหมจรรย์ แต่ปฏิญาณว่าประพฤติพรหมจรรย์ เน่าใน มีความกำหนัดกล้า เป็นดังหยากเยื่อ ยินดี
การกราบไหว้แห่งกษัตริย์มหาศาล พราหมณ์มหาศาล หรือคฤหบดีมหาศาล จะได้อย่างไร การที่บุรุษมีกำลัง
เอาเชือกหนังอันเหนียวแน่นพันแข้งทั้งสองข้าง แล้วชักไปชักมาเชือกหนังพึงบาดผิว ฯลฯ หยดยู่จุดเยื่อใน
กระดูก นั้นดีกว่า

...ยินดีอัฐศีลธรรมของกษัตริย์มหาศาล พราหมณ์มหาศาล หรือคฤหบดีมหาศาล จะได้อย่างไร
การที่บุรุษมีกำลัง เอาหอกอันคมขลุมน้ำมัน พุ่งใส่กลางอก นั้นดีกว่า

...บริโภคน้ำที่เขาวาดด้วยศรัทธา ของกษัตริย์มหาศาล พราหมณ์มหาศาล หรือคฤหบดี
มหาศาล จะได้อย่างไร การที่บุรุษมีกำลัง เอาแผ่นเหล็กแดง ไฟกำลังลุกรุ่งโรจน์โชติช่วงนาคายตัว นี้ดีกว่า

...บริโภคนิพพานที่เขาถวายด้วยศรัทธา ของกษัตริย์มหาศาล พราหมณ์มหาศาล หรือคฤหบดี
มหาศาล จะได้อย่างไร การที่บุรุษมีกำลัง เอาขอเหล็กแดงไฟกำลังลุกรุ่งโรจน์โชติช่วงเกี่ยวปากเอาไว้ แล้ว

¹⁸ พระสุตตปิฎก อังคุตรนิกาย ดิกนิบาต เล่ม ๑ ภาค ๓ หน้า ๔๘๕

กรอกก้อนเหล็กแดง ไฟกำลังลุกรุ่งโรจน์โชติช่วงเข้าในปาก ก้อนเหล็กแดงนั้นจะพึงไหม้ริมฝีปาก แล้วออกทางทวารเบื้องต่ำ นี่ดีกว่า

...บริโศกเตียงตั้งที่เขาถวายด้วยศรัทธา ของกษัตริย์มหาศาล พราหมณ์มหาศาล หรือคฤหบดีมหาศาล จะดีอย่างไร การที่บุรุษผู้มีกำลัง จับที่ศีรษะหรือที่คอ แล้วให้นั่งทับหรือนอนทับเตียงหรือตั้งเหล็กแดง ไฟกำลังลุกรุ่งโรจน์โชติช่วง นั้นดีกว่า

...บริโศกวิหารที่เขาถวายด้วยศรัทธา ของกษัตริย์มหาศาล พราหมณ์มหาศาล หรือคฤหบดีมหาศาล จะดีอย่างไร การที่บุรุษมีกำลัง จับเอาเท้าขึ้น เอาหัวลง โยนลงในหม้อเหล็กแดงไฟกำลังลุกรุ่งโรจน์โชติช่วง ถูกไฟเผาเดือดคุดฟองน้ำ ในหม้อเหล็กแดงนั้นบางครั้งลอยขึ้นข้างบน บางครั้งจมลงข้างล่าง บางครั้งลอยไปขวางๆ นี่ดีกว่า

ข้อนั้นเพราะเหตุไร เพราะผู้นั้นพึงเข้าถึงความตายหรือทุกข์ปางตาย มีข้อนั้นเป็นเหตุ แต่ผู้นั้นเมื่อตายไป ไม่พึงเข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก เพราะข้อนั้นเป็นปัจจัย ส่วนการที่บุคคลผู้ทุศีล ฯลฯ เป็นต้น ดังหยากเยื่อ ยินดีในการกราบไหว้ ยินดีในอัญชลีกรรม บริโศกจีวร บริโศกบิณฑบาต บริโศกเตียงตั้ง บริโศกวิหารที่เขาถวายด้วยศรัทธา ของกษัตริย์มหาศาล พราหมณ์มหาศาล หรือคฤหบดีมหาศาลนั้น ย่อมเป็นไปเพื่อความฉิบหายมิใช่ประโยชน์ เพื่อทุกข์ตลอดกาลนาน แก่บุคคลผู้ทุศีลนั้น และบุคคลผู้ทุศีลนั้น เมื่อตายไปแล้ว ย่อมเข้าถึงอบาย ทุกคติวินิบาต นรก ดูกรภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แหละ”

เมื่อพระผู้มีพระภาคได้ตรัสไวยากรณ์ภาษิตนี้จบลง และเมื่อกำลังตรัสไวยากรณ์ภาษิตนี้อยู่ โลหิต ร้อนพุ่งออกจากปากของภิกษุ ๖๐ รูป ภิกษุอีก ๖๐ รูป ลาสิกขา ลีกลมาเป็นคฤหัสถ์ และด้วยกราบทูลพระผู้มีพระภาคว่า ข้าแต่พระผู้มีพระภาค ทำได้ยาก ข้าแต่พระผู้มีพระภาค ทำได้แสนยาก นั้นแสดงให้เห็นได้ว่าการดำรงตนเป็นภิกษุเป็นสิ่งที่ผู้บวชต้องมีอริยาสัยและมั่นคงในการขัดเกลาจิตใจอย่างแท้จริง หากประพฤติกฎปฏิบัติตามพระวินัยไม่ได้ โทษของการเป็นภิกษุแล้วทุศีล ย่อมได้รับทุกข์ที่เป็นไปตลอดกาลนาน

ต้องตกนรกหมกไหม้ เดือนร้อน ทรมาน ไปไม่เฉพาะชาตินี้ภพนี้ แต่ในภพต่อ ๆ ไปอีก ผู้ใดก็ตามที่ขาด
อหยาสัยในการประพฤติปฏิบัติพระธรรมวินัยในฐานะเพศบรรพชิต ก็ไม่ควรที่จะบวชเพราะมีโทษโดยส่วน
เดียว ส่วนภิกษุที่มีจิตแน่วแน่มุ่งมั่นอีก ๖๐ รูป หลุดพ้นจากอาสวะเพราะไม่ถือมั่น¹⁹

ภิกษุผู้ละเมิดพระวินัยยังเชื่อว่าทำลายหรือปิดกั้นคุณวิเศษของตน คือ ฌาน อภิญญา มรรค ผล และ
การเกิดในสวรรค์ ผู้ที่ล่วงละเมิดพระวินัยไม่สามารถบรรลุฌาน มรรค ผล ในชาตินี้ได้ เมื่อตายไปต้องเกิด
ในอบาย การละเมิดนี้เรียกว่าธรรมที่เป็นอันตรายแก่สวรรค์และมรรค ผล ถ้าพระภิกษุล่วงละเมิดพระวินัย
แล้วไม่แก้ไขให้ถูกต้อง เชื่อว่าเป็นอันตรายแก่ตน ดังข้อความในอรรถกถาอลคัททูปมสูตรว่า **“เชื่อว่า
อันตรายิกกรรม เพราะทำอันตรายต่อสวรรค์และนิพพาน. อันตรายิกกรรมเหล่านั้นมี ๕
อย่าง คือ กรรม กิเลส วิบากอริยุปาท และอาณาวีตกกมมะ. ฯลฯ อาบัติ ๗ กองที่ภิกษุของใจล่วงละเมิด
แล้ว เชื่อว่า อันตรายิกกรรมคืออาณาวีตกกมมะ. แม้อาณาวีตกกมมันตรายิกกรรมเหล่านั้น ย่อมกระทำ
อันตรายตลอดเวลาที่ภิกษุต้องอาบัติแล้วยังปฏิเสธตนว่าเป็นภิกษุอยู่ก็ดี ไม่อยู่ปริวาสกรรมก็ดี ไม่แสดง
อาบัติก็ดี เบื้องหน้าแต่นั้นหากกระทำอันตรายไม่.”**²⁰

นอกจากนั้นไม่เฉพาะโทษอันจะเกิดแก่ตนของภิกษุผู้ละเมิดพระวินัยเท่านั้น แต่ยังก่อให้เกิดความ
เสียหายแก่พระพุทธศาสนาอีกด้วย ก่อนที่พระพุทธองค์จะทรงดับขันธปรินิพพาน ได้ตรัสกับพระอานนท์ไว้
ว่า **“ดูก่อนอานนท์ บางทีพวกเธอจะพึงมีความคิดอย่างนี้ว่า ปาพจน์มีพระศาสดาล่วงแล้ว พระศาสดาของ
พวกเราไม่มี ข้อนี้นั้นพวกเธอไม่พึงเห็นอย่างนั้น ธรรมก็ดี วินัยก็ดี อันใดอันเราแสดงแล้ว ได้บัญญัติไว้แล้วแก่
พวกเรา ธรรมแลวินัยอันนั้น จักเป็นศาสดาแห่งพวกเรา โดยกาลล่วงไปแห่งเรา”** จากพุทธพจน์ดังกล่าว
แสดงว่าพระวินัยที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ ไม่ใช่เป็นแค่เพียงข้อประพฤติปฏิบัติและข้อห้ามเท่านั้น แต่
ในอีกสถานะหนึ่ง พระวินัยเปรียบเสมือนเป็นตัวแทนของพระองค์ที่ทรงบัญญัติไว้เพื่อปกครองคณะสงฆ์

¹⁹ พระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย สัตตก-อัฐก-นวกนิบาติ เล่ม ๔ หน้า ๒๑๔

²⁰ พระสุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มูลปณณาสก เล่ม ๑ ภาค ๒ หน้า ๒๘๒

หลังจากพระองค์ทรงดับขันธปรินิพพานไปแล้ว ดังนั้นความสำคัญในข้อนี้คือพระวินัยเปรียบได้ดั่งพระผู้มีพระภาคเจ้า วินัยจึงมีความสำคัญอย่างที่สุด ใครที่มองข้ามพระวินัย ก็เหมือนประหนึ่งว่าได้มองข้ามพระองค์ เมื่อละเมิดพระวินัยก็เท่ากับไม่เคารพต่อพระศาสดา ขาดความสำนึก ขาดความรับผิดชอบต่อการครองเพศบรรพชิต เป็นการทำลายสิกขาบทที่พระพุทธองค์ทรงบัญญัติไว้ ทำให้พระสัทธรรมเสื่อมสูญไปจากจิตของตน เมื่อผู้อื่นเห็นข่มไม่เกิดศรัทธาเลื่อมใส เชื่อว่าทำลายสัทธรรมในผู้อื่น และเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีแก่ชนรุ่นหลัง นำมาซึ่งความเสื่อมความสูญสิ้นสู่พระศาสนา ดังที่ทรงแสดงถึงความเสื่อมสูญของพระสัทธรรมไว้ว่า “ดูกรกิมพิละ เมื่อตถาคตปรินิพพานแล้ว พวกภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ในธรรมวินัยนี้ ไม่เป็นผู้มีความเคารพ ไม่ยำเกรงในพระศาสดา ในพระธรรม ในพระสงฆ์ ไม่เคารพ ไม่ยำเกรงในสิกขา และไม่เคารพ ไม่ยำเกรงกันแลกัน ดูกรกิมพิละ นี่แลเป็นเหตุเป็นปัจจัยเครื่องให้พระสัทธรรมดำรงอยู่ไม่นาน ในเมื่อตถาคตปรินิพพานแล้ว”²¹

นั่นเป็นพระพุทธพจน์ที่ทรงตรัสให้เห็นถึงความเสื่อมสูญของพระสัทธรรมอันเป็นหลักของพระพุทธศาสนาจากการที่พุทธบริษัทไม่เคารพและไม่ยำเกรงในพระธรรมวินัยอย่างชัดเจน พระวินัยมีความสำคัญต่อพระพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่ง หากพระวินัยถูกทำลายย่อมหมายถึงความเสื่อมสลายของพระพุทธศาสนา กำลังใกล้เข้ามา ดังที่พระอรรถกถาจารย์ได้แสดงความสำคัญของพระวินัยนี้ไว้อย่างชัดเจนว่า

“พระวินัยมีประโยชน์มาก คือนำมาซึ่งความสุขแก่พวกภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก ช่มพวกที่มีความปรารถนาลามก ยกย่องพวกที่มีความละเอียดและทรงไว้ซึ่งพระศาสนา เป็นอารมณ์ของพระสัพพัญญูชินเจ้า ไม่เป็นวิสัยของพวกอื่น เป็นแดนเกษม อันพระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติไว้ดีแล้ว ไม่มีข้อที่น่าสงสัย ภิกษุผู้ฉลาดในชั้นธกะ วินัย บวราร และมัตถิกา ปฏิบัติด้วยปัญญาอันหลักแหลม เชื่อว่าผู้ทำประโยชน์อันควร.

²¹ พระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ปัญจก-ฉักกนิบาต เล่ม ๓ หน้า ๖๓๕

ชนใดไม่รู้จักโค ชนนั้นย่อมรักษาฝูงโคไม่ได้ฉันใด ภิกษุก็ฉันนั้น เมื่อไม่รู้จักศีล ไฉนเธอจะพึงรักษาสังวรไว้ได้. เมื่อพระสูตรตันตะ และพระอภิธรรมเลอะเลือนไปก่อน แต่พระวินัยยังไม่เสื่อมสูญ พระศาสนาเชื่อว่า ยังตั้งอยู่ต่อไป.”²²

และในพระอรรถกถาธรรมวรรคที่ ๑๑ พระเถระผู้เป็นพระธรรมกถึกกล่าวว่า

“พระสูตรยังดำรงอยู่ตราบใด พระวินัยยังรุ่งเรืองอยู่ตราบใด ภิกษุทั้งหลายย่อมเห็นแสงสว่างเหมือนพระอาทิตย์อยู่ตราบนั้น เมื่อพระสูตรไม่มี และแม้พระวินัยก็หลงเลือนไป ในโลกก็จักมีแต่ความมืดเหมือนพระอาทิตย์อัสดงคต.”²³

พระพุทธรูปของพระพุทธองค์และคำอธิบายของอรรถกถาจารย์ดังกล่าวต่างแสดงอย่างชัดเจนถึงโทษและความเสียหายของการละเมิดพระวินัยที่นำมาสู่ความเสื่อมสูญของพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นความร้ายแรงและเป็นภัยต่อพระพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่ง เรื่องนี้จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อพุทธบริษัททั้งหลาย จึงเป็นเรื่องที่พุทธศาสนิกชนทุกฝ่ายต้องตระหนักถึงความสำคัญนี้ และควรร่วมมือกันทำความเข้าใจถึงความสำคัญของความเป็นภิกษุในพระธรรมวินัย และความสำคัญของพระวินัยบัญญัติหาทางช่วยกันส่งเสริมภิกษุสงฆ์ที่ประพฤติดีประพฤติชอบตามพระธรรมวินัยให้อยู่คู่พระศาสนาต่อไป ในทางตรงข้ามภิกษุผู้ทุศีลและละเมิดพระวินัยบัญญัติต้องได้รับการดูแลแก้ไขให้กลับมาประพฤติปฏิบัติตามพระวินัย และพุทธบริษัทต้องช่วยกันทุกวิถีทางที่จะหยุดยั้งการกระทำใดที่เป็นการละเมิดต่อพระวินัยมิให้ขยายวงกว้างมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพื่อความมั่นคงและยั่งยืนของพระพุทธศาสนาสำหรับชนรุ่นหลังจะได้มีโอกาสศึกษาและประพฤติปฏิบัติเพื่อประโยชน์ของคนต่อไปในอนาคต

---

²² พระวินัยปิฎก มหาวรรค ภาค ๑ เล่ม ๖ หน้า ๒๐๕

²³ พระสูตรตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย เอกนิบาต ภาค ๑ เล่ม ๑ มโนรปุรณิ อรรถกถาอังคุตตรนิกาย เอกนิบาต อรรถกถาเอกธัมมทิลปิฎก อรรถกถาธรรมวรรคที่ ๑๑ หน้า ๑๕๐ เล่ม ๓๒

ภาคผนวก

ปาราชิก ๔

- ๑.ห้ามภิกษุเสพเมถุนกับมนุษย์ อมนุษย์ (เช่น สัตว์ดิรัจฉาน เป็ด เป็นต้น ไม่ว่าตายหรือยังมีชีวิตอยู่ หรือ แม้แต่ศพ เมื่อมีจิตรับจะทำเมถุนกับสิ่งนั้น)
- ๒.ห้ามลักทรัพย์ ตั้งแต่ ๕ มาสกขึ้นไป ถ้าลักทรัพย์ต่ำกว่าเป็นอาบัติช้อยอื่น โดยมีจิตคิดจะเอาและได้ทรัพย์ นั้นแล้ว
- ๓.ห้ามฆ่ามนุษย์และทำแท้งกับหญิงที่มีครรภ์ (มีเจตนากระทำให้มนุษย์ตายหรือเด็กในครรภ์ตาย)
- ๔.ห้ามอวดอุตตริมนุษยธรรม คือไม่มีฌานก็ว่ามี ไม่มี ฌานก็ว่ามี ไม่ได้มรรคไม่ได้ผล ก็อ้างว่ามี (ถ้ามีอยู่ หรือถึงแล้วแสดงเพื่อประโยชน์ ก็ต้องห้ามเป็นอาบัติปาจิตตีย์ ผลของการอาบัติปาราชิก ปรับอาบัติ ไม่ได้ ถูหาจากการครองสมณเพศไม่จำเป็นต้องบอกกล่าวหรือแจ้งแก่ผู้กระทำ เป็นเหตุปิดการทำมรรคผล นิพพานในชาตินี้
- ถ้าครองสมณเพศอยู่ถือว่าเป็นโจรปล้นพระศาสนาทำลายตนเองให้ถึงทุกขมโหฬารเป็นที่เกิดอย่าง แน่นอน เปรียบเสมือนต้นตาลที่ยอดค้ำยันยอมไม่เกิดผลได้)

สังฆาทิเสส ๑๓

- ๕.ห้ามทำน้ำอสุจิ ให้เคลื่อนด้วยความจงใจ (ยกเว้นฝัน)
- ๖.ห้ามถูกต้องเกล้าคลึงกายหญิงด้วยความจงใจ
- ๗.ห้ามพูดสอนความ พุคพาดพิงถึงทวารหนักทวารเบาแก่สตรี
- ๘.ห้ามพูดล้อหญิงให้บำเรอตนด้วยเมถุนธรรม

๕.ห้ามเป็นพ่อสื่อให้คนแต่งงานกัน

๑๐.ภิกษุขอให้สร้างกุฏิแก่ตนต้องมีขนาดกว้าง ๗ กีบยาว ๑๒ กีบด้วยกีบของพระพุทธเจ้า

๑๑.ห้ามสร้างวิหารใหญ่โดยสงฆ์มิได้กำหนดที่

๑๒.ห้ามโจทอาบัติปาราชิกไม่มีมูล

๑๓.ห้ามอ้างเลศโจทอาบัติปาราชิก

๑๔.ทำสังฆาให้แตกกัน(สงฆเภท)

๑๕.ห้ามเป็นพรรคพวกของผู้ทำสังฆาให้แตกกัน

๑๖.ห้ามเป็นคนว่ายากสอนยาก

๑๗.ห้ามเป็นผู้มีความประพฤติเลวทรามและประจบ คฤหัสถ์อันยติ

อนิยต ๒

๑๘.ห้ามนั่งในที่ลับตากับหญิงสองต่อสอง (อาบัติ ปาราชิก สงฆาภิเสก หรือปาจิตตีย์)

๑๙.ห้ามนั่งในที่ลับหูกับหญิงสองต่อสอง (อาบัติ สังฆาภิเสก หรือปาจิตตีย์)

นิสสัคคียปาจิตตีย์ ๓๐

๒๐.ห้ามเก็บจีวรเกินจำเป็นไว้เกิน ๑๐ วัน (ยกเว้นทำเป็น สองเจ้าของ)

๒๑.ห้ามอยู่ปราศจากไตรจีวร แม้คืนหนึ่ง (ยกเว้น ภิกษุได้รับสมมติ)

๒๒.ห้ามเก็บผ้าที่จะทำจีวรไว้เกิน ๑ เดือน (ยกเว้นทำเป็นสองเจ้าของ)

๒๓.ห้ามใช้นางภิกษุณีซักจีวรเก่า (จีวรที่ใช้แล้ว)

๒๔.ห้ามรับจีวรจากมือของภิกษุณี

๒๕.ห้ามขอจีวรต่อคฤหัสถ์ที่มีโทษญาติ (ยกเว้นขอต่อคนปวราณา)

๒๖.ห้ามรับจีวรเกินกำหนด เมื่อจีวรถูกชิงหรือหายไป

๒๗.ห้ามพูดให้เขาซื้อจีวรที่ดีกว่าเขากำหนดไว้เดิมถวาย

- ๒๘.ห้ามไปพูดให้เขารวมกันซื้อจิวรที่ดีถวาย
- ๒๙.ห้ามทวงจิวรเอาแก่คนที่รับฝากผู้อื่นเพื่อซื้อ จิวรถวายเกินกว่า ๓ ครั้ง
- ๓๐.ห้ามหล่อเครื่องปฐมนั่งพรหมเจ็ดด้วยไหม
- ๓๑.ห้ามหล่อเครื่องปฐมนั่งด้วยขนเจียม (ขนสัตว์) คำล้วน
- ๓๒.ห้ามใช้ขนเจียมคำเกิน ๒ ส่วนใน ๔ ส่วนเมื่อหล่อเครื่องปฐมนั่ง
- ๓๓.ห้ามหล่อเครื่องปฐมนั่งให้ตัดของเก่าปนลงในของใหม่
- ๓๔.ห้ามการทำเครื่องปฐมนั่งให้ตัดของเก่าปนลงในของใหม่
- ๓๕.ห้ามนำขนเจียมไปด้วยตนเองเกิน ๓ โยชน์
- ๓๖.ห้ามใช้นางภิกษุณีที่ไม่ใช่ญาติทำการชักย้อมซึ่งขนเจียม
- ๓๗.ห้ามรับและยินดีในทองเงิน(ชาติะ รูปราชตะ)
- ๓๘.ห้ามทำการซื้อขายของด้วยเงินทอง
- ๓๙.ห้ามซื้อขายโดยใช้ของแลก
- ๔๐.ห้ามเก็บบาตรเกิน ๑ ลูกไว้เกิน ๓๐ วัน
- ๔๑.ห้ามขอบาตรเมื่อบาตรเป็นแผลไม่เกิน ๕ แห่ง
- ๔๒.ห้ามเก็บเกสร ๕ (เนยใส, เนยข้น, น้ำมัน, น้ำผึ้ง ,น้ำอ้อย) เกิน ๗ วัน
- ๔๓.ห้ามแสวงและทำผ้าอาบน้ำฝนเกินกำหนด
- ๔๔.ให้จิวรภิกษุอื่นแล้วห้ามชิงคืนในภายหลัง
- ๔๕.ห้ามขอค่ายเอามาทอเป็นจิวร
- ๔๖.ห้ามไปกำหนดให้ช่างทอจิวรให้ดีขึ้นเพื่อตน (ยกเว้นขอต่อคนปวารณา)
- ๔๗.ห้ามเก็บผ้าจำนำพรรษาไว้เกินกำหนด

๔๘.ห้ามภิกษุอยู่ป่าเก็บจิวรไว้ในบ้านเกิน ๖ คืบ (ยกเว้นภิกษุได้รับสมมุติ)

๔๙.ห้ามน้อมลากสงฆ์มาเพื่อตน

ปาจิตติย ๘๒

๕๐.ห้ามพูดปด (มุสาวาท)

๕๑.ห้ามคำ (พรุสวาท)

๕๒.ห้ามพูดต่อเสียด (ปิสุณาวาท)

๕๓.ห้ามกล่าวธรรมพร้อมกับอนุสัมบัน (ผู้ไม่ใช่ภิกษุ เช่น ภิกษุณี สามเณร เป็นต้น) ในขณะที่สอน

๕๔.ห้ามนอนร่วมกับอนุสัมบันเกิน ๓ คืบ

๕๕.ห้ามนอนร่วมกับหญิง

๕๖.ห้ามแสดงธรรมสองต่อสองกับผู้หญิงเกิน ๖ คำ (ยกเว้นเมื่อมีผู้ชายที่รู้เพียงสาวอยู่ด้วย)

๕๗.ห้ามบอกคุณวิเศษที่มีจริงแก่อนุสัมบัน

๕๘.ห้ามบอกอาบัติชั่วหยาบของภิกษุอื่นแก่อนุสัมบัน

๕๙.ห้ามขุดดินหรือใช้ให้ขุด

๖๐.ห้ามทำลายต้นไม้พรากของเขี้ยว

๖๑.ห้ามแก้งพุดกลบเกลื่อน นิ่งเสียด หรือทำให้ยุ่งยาก เมื่อถูกสอบสวน

๖๒.ห้ามติเตียนภิกษุอื่นผู้ทำการสงฆ์

๖๓.ห้ามทิ้งเตียงตั้งของสงฆ์ไว้กลางแจ้ง

๖๔.ห้ามปล่อยที่นอนไว้ไม่เก็บงำ

๖๕.ห้ามนอนแทรกภิกษุผู้เข้าไปอยู่ก่อนเพื่อทำให้ภิกษุนั้นลุกหนีไป

๖๖.ห้ามนุคร่ำภิกษุออกจากวิหารของสงฆ์เพราะขัดใจ (ยกเว้นภิกษุอลัชชี)

๖๗.ห้ามนั่งนอนบนเตียงหรือตั่งโดยแรงที่อยู่ชั้นบนซึ่งมีผู้นอนอยู่ชั้นล่าง(เป็นเตียง ๒ ชั้น)

- ๖๘.ห้ามโบกฉาบวิหารใหญ่เกิน ๓ ชั้น
- ๖๙.ห้ามเอาน้ำมีตัวสัตว์รดหญ้าหรือดิน
- ๗๐.ห้ามสอนนางภิกษุณีเมื่อมิได้รับมอบหมายจากสงฆ์
- ๗๑.ห้ามสอนนางภิกษุณีตั้งแต่อาทิตย์ตกแล้ว
- ๗๒.ห้ามไปสอนนางภิกษุณีถึงที่อยู่
- ๗๓.ห้ามติเตียนภิกษุอื่นว่าสอนนางภิกษุณีเพราะเห็นแก่ลาภ
- ๗๔.ห้ามให้จีวรแก่นางภิกษุณีผู้มีโชฎฐาติ แต่ให้แลก เปลี่ยนจีวรกันได้
- ๗๕.ห้ามเย็บจีวรให้นางภิกษุณีผู้มีโชฎฐาติ
- ๗๖.ห้ามเดินทางไกลร่วมกับนางภิกษุณี เว้นไว้แต่หนทางที่จะไปมีอันตราย
- ๗๗.ห้ามชวนนางภิกษุณีเดินทางเรือร่วมกัน เว้นไว้แต่โดยสารหรือข้ามฟาก
- ๗๘.ห้ามฉันทอาหารที่นางภิกษุณีไปแนะให้เขาถวาย
- ๗๙.ห้ามนั่งในที่ลับสองต่อสองกับนางภิกษุณี
- ๘๐.ห้ามฉันทอาหารในโรงทานเกิน ๑ มื้อ (ยกเว้นแต่ป่วย)
- ๘๑.ห้ามขออาหารชาวบ้านเพื่อมาฉันทรวมกลุ่มกับพวกของตน
- ๘๒.ห้ามรับนิมนต์แล้วไปฉันทอาหารที่อื่น
- ๘๓.ห้ามรับบิณฑบาตเกิน ๓ บาตร
- ๘๔.ห้ามฉันทอีกเมื่อฉันทในที่นิมนต์เสร็จแล้ว
- ๘๕.ห้ามพูดให้ภิกษุที่ฉันทอีกเพื่อจับผิด
- ๘๖.ห้ามฉันทอาหารในเวลาวิกาล (วิกาลโภชนา)
- ๘๗.ห้ามฉันทอาหารที่เก็บไว้ค้างคืน
- ๘๘.ห้ามขออาหารประณีตมาเพื่อตนเอง (ยกเว้นขอต่อผู้ปวารณา)

- ๘๕.ห้ามฉันอาหารที่มีได้รับประทาน (ยกเว้นน้ำ)
- ๘๖.ห้ามให้อาหารด้วยมือแก่นักบวชนอกศาสนา
- ๘๗.ห้ามชวนภิกษุไปบิณฑบาตด้วยแล้วไล่กลับ
- ๘๘.ห้ามเข้าไปนั่งกีดขวางขณะที่ผู้อื่นกำลังบริโภคอาหารอยู่
- ๘๙.ห้ามนั่งในห้องกับหญิง โดยไม่มีชายอยู่เป็นเพื่อน
- ๙๐.ห้ามนั่งในที่ลับหูสองต่อสองกับหญิง
- ๙๑.ห้ามรับนิมนต์แล้วไปที่อื่นไม่บอกลาภิกษุซึ่งมีอยู่
- ๙๒.ห้ามขบถ้ายกยัดเกินกำหนดชนิดและเวลาที่เขาพิจารณาไว้
- ๙๓.ห้ามไปคูกองทัพนอกออกไป
- ๙๔.ห้ามภิกษุมีกิจจำเป็นพักอยู่ในกองทัพนอก ๓ คืน
- ๙๕.ห้ามดูเขารบกันเป็นต้นเมื่อมีกิจจำเป็นไปในกองทัพ
- ๑๐๐.ห้ามดื่มสุราเมรัย รวมของมึนเมาต่างๆ
- ๑๐๑.ห้ามจีภิกษุให้หัวเราะ
- ๑๐๒.ห้ามว่ายนํ้าเล่น
- ๑๐๓.ห้ามแสดงความไม่เอื้อเฟื้อในวินัย ขึ้นประพุดติอนาจารอยู่
- ๑๐๔.ห้ามหลอกภิกษุให้กลัว (หรือตกใจ)
- ๑๐๕.ห้ามก่อกองไฟเพื่อผิง(ยกเว้นผิงถ่านไฟที่ปราศจากเปลวไฟ)
- ๑๐๖.ห้ามอาบน้ำบ่อย เว้นแต่มีเหตุ
- ๑๐๗.ห้ามทำเครื่องหมายจิวรที่ได้มาใหม่
- ๑๐๘.วิกัปปจิวรไว้แล้วจะใช้ก่อน
- ๑๐๙.ห้ามเล่นซ่อนับริหารของภิกษุอื่น

๑๑๐.ห้ามฆ่าสัตว์

๑๑๑.ห้ามดื่มน้ำมีตัวสัตว์

๑๑๒.ห้ามรื้อฟื้นอิทธิฤทธิ์ที่ตัดสินเป็นธรรมแล้ว

๑๑๓.ห้ามปกปิดอาบัติชั่วหยาบ (อาบัติปาราชิก สังฆาทิเสส) ของภิกษุอื่น

๑๑๔.ห้ามบวชบุคคลอายุไม่ถึง ๒๐ ปี

๑๑๕.ห้ามเดินทางร่วมกับโจรหรือพ่อค้าผู้หนีภาษี

๑๑๖.ห้ามชวนผู้หญิงเดินทางร่วมกัน

๑๑๗.ห้ามกล่าวดูพระธรรมวินัย

๑๑๘.ห้ามคบหากินอยู่ร่วมกับภิกษุผู้กล่าวดูพระธรรมวินัย

๑๑๙.ห้ามคบหาให้อุปัฏฐากกินอยู่ร่วมกับสามเณรผู้กล่าวดูพระธรรมวินัย

๑๒๐.ห้ามพูดเลื่องเพื่อหวังจะไม่ศึกษาในสิกขาบท

๑๒๑.ห้ามกล่าวย่ำยีดูแคลนพระวินัย

๑๒๒.ห้ามพูดแก้ตัวว่าเพิ่งรู้ว่ามิในปาติโมกข์

๑๒๓.ห้ามทำร้ายร่างกายภิกษุ

๑๒๔.ห้ามเงื้อมมือจะทำร้ายภิกษุ

๑๒๕.ห้ามโจทอาบัติสังฆาทิเสสไม่มีมูล

๑๒๖.ห้ามก่อความรำคาญแก่ภิกษุอื่น

๑๒๗.ห้ามแอบฟังความของภิกษุผู้ทะเลาะกัน

๑๒๘.มอบฉันทะให้ทำการแทนแล้วห้ามพูดเตือน

๑๒๙.ในที่ประชุมสงฆ์ตั้งญัตติแล้วกำลังทำการวินิจฉัยห้ามลุกไปโดยไม่ให้ความยินยอมต่อสงฆ์ (เว้นไป
สุขา)

๑๓๐.ร่วมกับสงฆ์ให้จิวรแก่ภิกษุแล้วห้ามติเตียนภายหลัง

๑๓๑.ห้ามน้อมลากสงฆ์มาเพื่อบุคคล

๑๓๒.ห้ามเข้าไปในพระราชฐานชั้นในโดยไม่ได้รับราชานุญาต

๑๓๓.ห้ามเก็บของมีค่า (รัตนะ) ที่ตกอยู่ (เว้นตกในวัดเก็บไว้คืน)

๑๓๔.ห้ามเข้าบ้านยามวิกาลต้องลาภิกษุก่อน (เว้นมีธุระด่วน)

๑๓๕.ห้ามทำหล่อมเข็มด้วย กระดุก งา เขาสัตว์

๑๓๖.ห้ามใช้เตียงตั้งมีเท้าสูงกว่า ๘ นิ้ว ด้วยนิ้วสุกต

๑๓๗.ห้ามใช้เตียงตั้งหุ้มด้วยนุ่น

๑๓๘.ห้ามใช้ผ้าปูนั่งมีขนาดเกินกว่าขนาดยาว ๒ คืบกว้าง ๑ คืบ ชาย ๑ คืบด้วยคืบสุกต

๑๓๙.ห้ามใช้ผ้าปิดฝีมีขนาดเกินกว่าขนาดยาว ๔ คืบ กว้าง ๒ คืบ ด้วยคืบสุกต

๑๔๐.ห้ามใช้ผ้าอาบน้ำฝนมีขนาดเกินกว่าขนาด ยาว ๖ คืบ กว้าง ๒ คืบด้วยคืบสุกต

๑๔๑.ห้ามใช้จิวรมีขนาดเท่ากับขนาดยาว ๕ คืบ กว้าง ๖ คืบ ด้วยคืบสุกต

ปาฏิเทสนียะ ๔

๑๔๒.ห้ามรับของเคี้ยวของฉันจากมือนางภิกษุณี

๑๔๓.ให้ไล่นางภิกษุณีที่มาขู่ให้เขาถวายอาหาร

๑๔๔.ห้ามรับอาหารในสกุลที่สงฆ์สมมุติว่าเป็นเสขะ (ตระกูลที่ยากจน) นอกจากป่วยหรือเขานิมนต์แล้ว

๑๔๕.ห้ามรับอาหารที่เขาไม่ได้บอกไว้ก่อน เมื่ออยู่ในป่า

เสขียวัตร ๗๕

๑๔๖.เราจักนุ่งห่มผ้าให้เรียบร้อย ไปในบ้าน

๑๔๗.เราจักนุ่งห่มผ้าให้เรียบร้อย ไปนั่งในบ้าน

๑๔๘.เราจักปิดกายด้วยดี ไปในบ้าน

- ๑๔๙.เรารู้จักปิดกั้นด้วยดี ไปนั่งในบ้าน
- ๑๕๐.เรารู้จักระวังมือเท้าด้วยดี ไปในบ้าน
- ๑๕๑.เรารู้จักระวังมือเท้าด้วยดี ไปนั่งในบ้าน
- ๑๕๒.เรารู้จักมีตาทอดลง ไปในบ้าน
- ๑๕๓.เรารู้จักมีตาทอดลง ไปนั่งในบ้าน
- ๑๕๔.เรารู้จักไม่เว้าปาก ไปในบ้าน
- ๑๕๕.เรารู้จักไม่เว้าปาก ไปนั่งในบ้าน
- ๑๕๖.เรารู้จักไม่หัวเราะ ไปในบ้าน
- ๑๕๗.เรารู้จักไม่หัวเราะ ไปนั่งในบ้าน
- ๑๕๘.เรารู้จักไม่พูดเสียงดัง ไปในบ้าน
- ๑๕๙.เรารู้จักไม่พูดเสียงดัง ไปนั่งในบ้าน
- ๑๖๐.เรารู้จักไม่เดินโคลงกาย ไปในบ้าน
- ๑๖๑.เรารู้จักไม่นั่งโคลงกาย ในบ้าน
- ๑๖๒.เรารู้จักไม่ไกวแขน ไปในบ้าน
- ๑๖๓.เรารู้จักไม่ไกวแขน ไปนั่งในบ้าน
- ๑๖๔.เรารู้จักไม่สั่นศีรษะ ไปในบ้าน
- ๑๖๕.เรารู้จักไม่สั่นศีรษะ ไปนั่งในบ้าน
- ๑๖๖.เรารู้จักไม่เอามือค้ำกาย ไปในบ้าน (เดินเท้าเอง)
- ๑๖๗.เรารู้จักไม่เอามือค้ำกาย ไปนั่งในบ้าน

- ๑๖๘.เรารู้จักไม่เอาผ้าคลุมศีรษะ ไปในบ้าน
- ๑๖๙.เรารู้จักไม่เอาผ้าคลุมศีรษะ ไปนั่งในบ้าน
- ๑๗๐.เรารู้จักไม่เดินกระโหรงเท้า ไปในเท้า
- ๑๗๑.เรารู้จักไม่นั่งรัดเข่า ในบ้าน (กอดเข่า)
- ๑๗๒.เรารู้จักรับบิณฑบาตโดยเคารพ
- ๑๗๓.เรารู้จักดูแลแต่ในบาตร รับบิณฑบาต
- ๑๗๔.เรารู้จักรับบิณฑบาตพอสมควรกับแรง (ไม่รับมาก)
- ๑๗๕.เรารู้จักรับบิณฑบาตพอสมควรขอบปากบาตร
- ๑๗๖.เรารู้จักฉันบิณฑบาตโดยเคารพ ไม่รังเกียจ
- ๑๗๗.เรารู้จักดูแลในบาตร เวลาฉัน (ถ้าฉันในบาตร)
- ๑๗๘.เรารู้จักฉันบิณฑบาตไปตามลำดับ (ไม่ขูดให้แห้ว).
- ๑๗๙.เรารู้จักฉันบิณฑบาตพอสมควรกับแรง (ไม่ฉันกับมากเกินไป)
- ๑๘๐.เรารู้จักฉันบิณฑบาต ไม่ขยุ้มแต่ยอดลงไป
- ๑๘๑.เรารู้จักไม่เอาข้าวสุกปิดแกงและกับด้ายจะได้มาก
- ๑๘๒.เราไม่เก็บไข่ จักไม่ขอแถมหรือข้าวสุกเพื่อ ประโยชน์แก่ตนเท่านั้น
- ๑๘๓.เรารู้จักไม่มองดูบาตรของผู้อื่นด้วยคิดจะเพ่งโทษ
- ๑๘๔.เรารู้จักไม่ทำคำข้าวให้ใหญ่เกินไป
- ๑๘๕.เรารู้จักทำคำข้าวให้กลมกล่อม
- ๑๘๖.เรารู้จักไม่อ้าปากในเมื่อคำข้าวยังไม่มาถึง (อ้าค้าง)
- ๑๘๗.เรารู้จักไม่เอานิ้วมือทั้งหมดใส่ปากในขณะฉัน
- ๑๘๘.เรารู้จักไม่พูดทั้งที่ปากยังมีคำข้าว

- ๑๘๙.เราจักไม่ฉันทโยนคำข้าวเข้าปาก
- ๑๙๐.เราจักไม่ฉันทกัดคำข้าว
- ๑๙๑.เราจักไม่ฉันททำกระพุ้งแก้มให้ตู่ย
- ๑๙๒.เราจักไม่ฉันทพลางสลัดมือพลาง
- ๑๙๓.เราจักไม่ฉันทโปรยเมล็ดข้าว (ทำข้าวเรียกราด)
- ๑๙๔.เราจักไม่ฉันทแถบลิ้น
- ๑๙๕.เราจักไม่ฉันทดงจับ ๆ (ไม่สำรวม)
- ๑๙๖.เราจักไม่ฉันทดงชูต ๆ (ไม่สำรวม)
- ๑๙๗.เราจักไม่ฉันทเลียมือ
- ๑๙๘.เราจักไม่ฉันทขอคบาตร (เว้นเหลือน้อยต้องขอ)
- ๑๙๙.เราจักไม่ฉันทเลียริมฝีปาก
- ๒๐๐.เราจักไม่เอามือเปื้อนจับภาชนะน้ำ
- ๒๐๑.เราจักไม่เอาน้ำล้างบาตรมีเมล็ดข้าวเทลงในละแวกบ้าน (คุสกปรกเป็นที่รังเกียจ)
- ๒๐๒.เราจักไม่แสดงธรรมแก่คนไม่เป็นที่มิรรมในมือ
- ๒๐๓.เราจักไม่แสดงธรรมแก่คนไม่เป็นที่มิมีพละลงในมือ
- ๒๐๔.เราไม่เป็นที่จักไม่ยืนถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะ
- ๒๐๕.เราไม่เป็นที่จักไม่ถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะ หรือบ้วนน้ำลายลงในของเขียว (พืชต้นไม้)
- ๒๒๐.เราไม่เป็นที่จักไม่ถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะ หรือ บ้วนน้ำลายลงในน้ำ

อธิกานะ ๗

- ๒๒๑.การระงับอธิกกรรมในที่พร้อมหน้า(บุคคล วัตถุ ธรรม)
- ๒๒๒.การระงับอธิกกรรมด้วยยกให้ว่าพระอรหันต์ เป็นผู้มิตติ

๒๒๓.การระงับอธิกรณ์ด้วยยกประโยชน์ให้ ในขณะที่เป็นบ้า

๒๒๔.การระงับอธิกรณ์ด้วยถือตามคำรับของจำเลย

๒๒๕.การระงับอธิกรณ์ด้วยถือเสียงข้างมากเป็นประมาณ

๒๒๖.การระงับอธิกรณ์ด้วยการลงโทษแก่ผู้ผิด

๒๒๗.การระงับอธิกรณ์ด้วยให้ประณีประนอมหรือ เลิกแล้วกันไป
